

Τίτσα Πιπίνου

Το κορίτσι
του Αλεσσάντρο

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ

✱

ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΗΣ ΣΚΙΑΣ

Μυθιστόρημα, Φιλιππότης, 1994· Άγκυρα, 2001

ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΜΕΡΕΣ ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Μυθιστόρημα, Εκδόσεις Καστανιώτη, 1997

ΓΙΑ ΝΑ ΘΥΜΑΣΑΙ ΤΗ ΛΟΪΔΑ

Μυθιστόρημα, Άγκυρα, 1997

ΟΝΕΙΡΟΠΑΓΙΔΑ

Μυθιστόρημα, Άγκυρα, 1999

ΠΑΛΙΟΙ ΓΑΤΟΙ, ΤΡΥΦΕΡΑ ΠΟΝΤΙΚΙΑ

Μυθιστόρημα, Άγκυρα, 2002

ΤΟ Σ' ΑΓΑΠΩ ΣΕ ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ

Μυθιστόρημα, Άγκυρα, 2004

ΖΩΗ ΧΩΡΙΣ ΦΙΛΟΔΩΡΗΜΑ

Μυθιστόρημα, Ελληνικά Γράμματα, 2007

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΗΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

Δοκίμιο, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δωδεκανήσου
Kasseris publications, 2012

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ

Μυθιστόρημα, Διόπτρα, 2016

Ο ΙΠΠΟΤΗΣ ΜΕ ΤΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟ

Νεανική λογοτεχνία, Αιώρα, 2018

Ταξιδεύοντας με το «Σαν Τζιόρτζιο»

Οκτώβρης 1936

ΟΤΑΝ Η ANNA, εγκαταλείποντας τη βάρκα που μετέφερε τους λιγοστούς επιβάτες, πάτησε το πόδι της στα φαγωμένα από την αρμύρα ξύλινα σκαλιά του «Σαν Τζιόρτζιο», ήταν η πρώτη φορά στη ζωή της που πατούσε σε ατμόπλοιο. Το κλάσμα δευτερολέπτου που έμεινε το πόδι της μετέωρο στον αέρα ένωσε τέτοια έξαψη, που παραλίγο να χάσει την ισορροπία της. Ένας μούτσος τής πήρε τότε τη βαλίτσα απ' το χέρι και τη βοήθησε να κρατηθεί από τα λερωμένα με γράσο σχοινιά, που σε άλλη περίπτωση θα σιχαινόταν να αγγίξει, αλλά τώρα τα γράπωσε με αδημονία, λες και η ζωή της κρεμόταν απ' αυτά τα ρυπαρά σχοινιά.

Το «Σαν Τζιόρτζιο» το 'βλεπε κάθε φορά να αράζει αρόδο και βάρκες με επιβάτες κι εμπορεύματα να πηγαινοέρχονται από την προκυμαία. Ονειρευόταν, απ' όσο θυμόταν τον εαυτό της, να βρισκόταν ανάμεσά τους, να φύγει μακριά από το νησί και τον ασφυκτικό κλοιό που τον αισθανόταν συχνά σαν βρόχο στον λαιμό, τόσο που η προοπτική να μείνει κολημένη εκεί όλη της τη ζωή τής έκοβε την αναπνοή. Δεν ήξερε αν θα ερχόταν ποτέ αυτή η μέρα· και να που τώρα πατούσε ανυπόμονα το πρώτο ξύλινο σκαλοπάτι της αιωρούμενης πάνω απ' το νερό καραβίσιας σκάλας.

Η Άννα, δεκαεπτά χρονών, ταξίδευε για πρώτη φορά. Οι βόλτες με τη βάρκα δεν υπολογίζονται – με τις βάρκες δεν μπορούσες να πας μακρύτερα από λίγες εκατοντάδες μέτρα απ' τις ακτές. Αυτές οι θαλάσσιες αποδράσεις δεν λογαριά-

ζονταν παραπάνω από το σχοινί που κρατούσε τα άτακτα αγόρια δεμένα στον κορμό ενός δέντρου στην αυλή του σπιτιού τους, για να μην το σκάσουν μακριά από την επιτήρηση της μάνας τους.

Δεν ήταν εύκολα χρόνια για ταξίδια, για αναφυχή ούτε λόγος, μόνο όσοι μετανάστευαν ταξίδευαν κι οι περισσότεροι έριχναν μαύρη πέτρα πίσω τους. Πολλοί έκαναν τόσα χρόνια να επιστρέψουν, που τα παιδιά τους δεν τους αναγνώριζαν. Και πώς θα μπορούσαν, αφού ούτε με τις καδραρισμένες φωτογραφίες του γάμου τους έμοιαζαν, αυτές όπου στέκονταν αφύσικα άκαμπτοι κι αγέλαστοι προτού τους τσακίσει ο χρόνος, αλλά ούτε και μ' εκείνες που έστελναν απ' την ξενιτιά, τις επιχρωματισμένες στο χέρι, είχαν καμία σχέση. Οι άνδρες της φωτογραφίας με τα άνετα ριγωτά κοστούμια και τα σκληρά κολάρια να τους σφίγγουν τον λαιμό, ακουμπισμένοι ανέμελα σε κάποιο ξένο αυτοκίνητο, με μια πολυσύχολη λεωφόρο ν' ανοίγεται πίσω τους, ή στο φρεσκοβαμμένο κιγκλίδωμα ενός μεγάλου σπιτιού, που έκαναν αυτούς που λάμβαναν τις φωτογραφίες να φαντάζονται διάφορα και να τις δείχνουν με κρυφό καμάρι σ' όλους, λίγο έφερναν στους άνδρες με το τσακισμένο πρόσωπο και τη γερτή ράχη που εμφανίζονταν μια μέρα ύστερα από χρόνια δουλειάς, για πέντε δολάρια το δωδεκάωρο στις σκοτεινές στοές των ανθρακωρυχείων, φλομώνοντας τα πνευμόνια τους με καρβουνόσκονη. Και τότε καταλάβαιναν ότι εκείνες οι φωτογραφίες δεν ήταν παρά μια καλοστημένη ψευδαίσθηση, μια χίμαιρα για να ξεγελάσουν την αποτυχία και την παρατεινόμενη φτώχεια τους. Όλα ήταν μια πλάνη, μόνο και μόνο για να θρέψει ελπίδες, όπως η φωτογραφία την οποία έστειλε κάποιος, που τον έδειχνε με μια σκούπα να σκουπίζει δολάρια σ' ένα τσίγκινο φαράσι στη μέση του δρόμου! Η φήμη κυκλοφόρησε σαν αστραπή στο νησί, ότι στην Αμερική σκουπίζεις τα δολάρια στους δρόμους, μέχρι να αποκαλυφθεί πως ήταν μια

χούφτα μονοδóλαρα που ο ίδιος έριξε στον δρόμο, ώστε να φωτογραφηθεί για τη μάνα του που τον παρότρυνε να ξενιτευτεί δελεάζοντάς τον με τέτοια λόγια. Πολύ λίγα πράγματα είχαν αλλάξει γι' αυτούς σε κείνες τις αφιλόξενες πολιτείες. Το περίφημο αμερικάνικο όνειρο αποδείχτηκε ένα ανελέητο χωνευτήρι που τους συνέθλιψε αλύπητα, όπως και κάθε άλλη φυλή που έφτασε εκεί από κάθε σημείο του ορίζοντα αναζητώντας την καλή της τύχη. Ούτε καν τη γλώσσα δεν κατάφεραν να μάθουν, αφού δεν είχαν καμία διάθεση να κάνουν πατρίδα τους την ξένη χώρα, ούτε και χρόνο για ξόδεμα, παρά κουτσά στραβά όσα ήταν απαραίτητα για να βρίσκουν δουλειές στις καινούργιες γραμμές των τρένων που η αμερικάνικη κυβέρνηση έστρωνε καταμεσής της ερήμου εκείνο τον καιρό, στα ορυχεία ή στα εστιατόρια συμπατριωτών τους που στάθηκαν πιο τυχεροί. Το κοστούμι της φωτογραφίας ίσως να ήταν και το μοναδικό που κατάφεραν στα τόσα χρόνια δουλειάς να αγοράσουν δεύτερο ή τρίτο χέρι απ' το εβραϊκό μαγαζί της γειτονιάς για τις σπάνιες φορές που η χοντροκομμένη, κατσιασμένη φόρμα της δουλειάς δεν τους ήταν απαραίτητη, ούτε η φωτογραφία μπορούσε να αποκαλύψει τη γυαλάδα του υφάσματος στους αγκώνες, στον πισινό και στη ράχη.

Η Άννα όμως δεν πήγαινε τόσο μακριά. Ανάμεσα στους επιβάτες ήταν η μόνη ασυνόδευτη κοπέλα. Λίγοι νησιώτες που ταξίδευαν για να βγάλουν κάποιο πιστοποιητικό ή το απαραίτητο permesso ώστε να ταξιδέψουν στο εξωτερικό, μία γυναίκα που 'χε πρηστεί υπερβολικά η κοιλιά της και ο γιατρός συνέστησε στον σύζυγό της να την πάει σε ειδικούς στη Ρόδο και στην Αθήνα να δουν από τι πάσχει –αν και όλοι στο νησί είχαν ήδη κάνει τη διάγνωση ότι ήταν εχινόκοκκος που κόλλησε από τα κυνηγετικά σκυλιά του άνδρα της– και κά-

μποσοι Ιταλοί υπάλληλοι που ταξίδευαν για υπηρεσιακούς λόγους.

Σε μια χαρτονένια, παμπάλαια βαλίτσα με φθαρμένες γωνίες και δεμένη με σχοινί, που ένας Θεός ξέρει από πότε είχε να χρησιμοποιηθεί, είχε χώσει τα λιγοστά της ρούχα, κάπως χοντρά για τον επικείμενο χειμώνα, μια κι ήταν Οκτώβρης τώρα που ταξίδευε, και λίγα καλοκαιρινά για το καλοκαίρι που θα ακολουθούσε, γιατί δεν γνώριζε πότε θα επέστρεφε στο νησί της. Στην πραγματικότητα αυτά ήταν όλα κι όλα τα υπάρχοντα της Άννας – και κάνα δυο σεντόνια και διάφορα μικροπράγματα που δεν ήθελε να αποχωριστεί. Στο νησί δεν θα επέστρεφε ποτέ για καλά, αλλά αυτό ήταν κάτι που στην ηλικία της δεν της περνούσε απ' το μυαλό.

Από την απόσταση όπου βρισκόταν αραγμένο αρόδο το «Σαν Τζιόρτζιο» μπορούσε τώρα να δει καθαρά τις φιγούρες της μάνας της και των αδελφών της, παραταγμένες η μία δίπλα στην άλλη να κουνάνε τα μαντίλια τους, χωρίς να τη διακρίνουν ανάμεσα στους άλλους ταξιδιώτες που ήταν γραπωμένοι από τα τέλια, αλλά με την ελπίδα ότι εκείνη τους βλέπει. Σε λίγο οι γνώριμες φιγούρες, ο μόλος και το νησί ολάκερο θ' άρχιζαν να ξεθωριάζουν, καθώς το πλοίο απομακρυνόταν μέσα στον εκκωφαντικό βόμβο από τις μηχανές και το παρατεταμένο σφύριγμα της μπουρούς.

Το πλοίο έτριξε ολόκληρο. Ήχοι όπως όταν χτυπά το ξύλο πάνω στο ξύλο και το μέταλλο πάνω στο μέταλλο, σ' έκαναν να νομίσεις ότι το «Σαν Τζιόρτζιο» θα διαλυόταν στο επόμενο μεγάλο κύμα που θα έσπαγε με δύναμη στα πλευρά του. Ωστόσο η Άννα δεν φοβόταν, έμεινε εκεί στην κουπαστή της πρύμνης μέχρι να δει το νησί της να μικραίνει και να χάνεται στον ορίζοντα, που σύντομα έγινε μόνο θάλασσα και ουρανός. Και μόνο τότε κάθισε σε μια γωνιά ήσυχη και σιωπηλή προσπαθώντας να αποκρυπτογραφήσει το άγνωστο μέλλον στις τσακισμένες άκρες των παπουτσιών της, έχοντας

δίπλα της μια πετσέτα δεμένη στις τέσσερις άκρες με λίγα παξιμάδια κι αλμυρό τυρί που της ετοίμασε, τελευταία στιγμή, η μάνα της για το πολύωρο ταξίδι.

Το να αφήσει τον πανικό να απειλήσει εκείνη τη μέθεξη πρωτόγνωρης ελευθερίας που ένιωθε με το που πάτησε το πόδι της στο ατμόπλοιο, δεν της πέρασε παρά μόνο ελάχιστα απ' το μυαλό, όταν τίποτα δεν της έδινε την αίσθηση της οικειότητας που για δεκαεπτά ολόκληρα χρόνια είχε συνηθίσει, αλλά αμέσως ανέκτησε την αξιοπρέπεια και το θάρρος της. Δεν θα επέτρεπε σε καμία υπόνοια απειλής να την τρομοκρατήσει, παρά θα το 'βλεπε σαν την πρώτη περιπέτεια της ζωής της. Κι έτσι θα ήταν...

«Πότε θα σε ξαναδώ, κόρη μου;» ρώτησε χωρίς να περιμένει απάντηση η μάνα της, λίγο πριν η Άννα πηδήσει στη βάρκα βασιτώντας το χέρι του βαρκάρη. Είχε δακρύσει, μερικές τούφες από τα σφιχτά δεμένα πίσω σε κότσο μαλλιά της είχαν λυθεί κι ανέμιζαν απ' το αεράκι. Αυτή η ρωγμή στη συνήθως αυστηρή κι άκαμπτη εικόνα της μάνας της παραλίγο να την κάνει να οπισθοχωρήσει, ωστόσο αμέσως έδιωξε τη συγκίνηση κι αφέθηκε στο σταθερό κι ανυπόμονο κράτημα του βαρκάρη.

Η Φραγκίσκη, η αδελφή της, είχε ένα χαμόγελο διάπλατο δίχως καμία αμφιβολία για τον κόσμο, γεμάτη εμπιστοσύνη για όλα, που την έκανε να νιώσει ευγνωμοσύνη· ίσως και να ήταν το μοναδικό άτομο της οικογένειας, μαζί με τον πατέρα, που θα της έλειπε περισσότερο, ενώ η Περσεφόνη έστεκε αγέρωχη, σίγουρη πως η ίδια ό,τι μπορούσε να επιθυμήσει θα κατάφερνε χωρίς δυσκολία να το αποκτήσει στον τόπο της και μόνο. Αυτή δεν θα ήταν ποτέ υποχρεωμένη να ξε-νιτευτεί. Ίσως και να το 'βρισκε ταπεινωτικό, μια και μόνο οι κόρες που δεν είχαν στον ήλιο μοίρα, έλεγε η γιαγιά, ξενιτεύονταν φάχνοντας την τύχη τους. Όμως την Άννα τίποτα εκείνη τη στιγμή δεν θα την εμπόδιζε από το να πηδήσει στη

βάρκα που τραμπαλιζόταν επικίνδυνα με κάθε καινούργιο επιβάτη. Η βάρκα θα την έπαιρνε στο «Σαν Τζιόρτζιο» και το «Σαν Τζιόρτζιο» στη Ρόδο. Αν για προορισμό της είχε τη μακρινή και γεμάτη θαύματα Αμερική, η έξαψή της δεν θα ήταν μεγαλύτερη.

Η Άννα σ' αυτή την αθώα ακόμη ηλικία ήταν γεμάτη ψευδαισθήσεις, αν και καταβάθος το γνώριζε ή έστω το υποψιάζόταν, αλλά ήθελε να ζήσει με τις ψευδαισθήσεις της, για όσο κρατούσαν. Δεν ήθελε η υποψία μιας σκληρής πραγματικότητας να της χαλάσει τον ενθουσιασμό που ένιωθε απ' τη στιγμή που πήρε την άδεια της οικογένειας να φύγει από το νησί. Επρόκειτο για μια επανάσταση, χαμένη όπως πίστευαν όλοι, πάντως επανάσταση στη μονότονη κι ανιαρή ζωή τους. Για την ίδια βέβαια ήταν απλώς και μόνο μια επανάσταση και καμία δεν γίνεται για να χαθεί χωρίς ν' αφήσει κάτι πίσω της.

Το «Σαν Τζιόρτζιο» ήταν ένα σχετικά μικρό ατμόπλοιο που εκτελούσε τα προγραμματισμένα δρομολόγια μεταξύ των νησιών, αν και μερικές φορές είχε ταξιδέψει μέχρι την Αλεξάνδρεια, το μεγάλο λιμάνι της Αιγύπτου, μεταφέροντας νησιώτες που είχαν εξασφαλίσει permesso, δηλαδή την απαραίτητη άδεια, κι ήθελαν να ξεφύγουν από την κατοχή και τη φτώχεια, έχοντας συνήθως κάποιον συγγενή να τους περιμένει για να τους φιλοξενήσει τον πρώτο δύσκολο καιρό μέχρι να βρουν δουλειά και να τακτοποιηθούν όπως όπως. Δεν το 'λεγες, σε καμία περίπτωση, «Σίτα ντι Μπάρι» –το οποίο ήταν μεγάλο και άνετο, μπορούσε να αναπτύξει ταχύτητα έως και δώδεκα μίλια κι έκανε την απόσταση μέχρι τον Πειραιά σε δυο τρεις μέρες, ανάλογα με τον καιρό, και κάθε φορά που άραζε στ' ανοιχτά μαζεύονταν όλοι, μεγάλοι και μικροί, και το περιεργάζονταν σαν να ήταν ένα θαύμα του ανθρώπου, μα και όσοι ταξίδιευαν είχαν να λένε– αλλά και τούτο το μικρό ατμόπλοιο έκανε τη δουλειά του μια χαρά. Κάποιες φορές εί-

χε φτάσει και μέχρι τον Πειραιά ασθμαίνοντας με τις παλιές μηχανές του στο φόρτε σαν γέρικο ζώο και μια φορά μέχρι το Μπάρι, όπου υπήρχε γύφος για μεταφορά. Στον Πειραιά δεν ξαναπήγε μετά την τελευταία φορά που έκανε, λόγω της μεγάλης κακοκαιρίας, δύο βδομάδες να φτάσει – την επόμενη μέρα που σάλπαρα αναγκάστηκε να αγκυροβολήσει στ' ανοιχτά στον απάνεμο κόλπο ενός ακατοίκητου νησιού για πέντε μέρες και προτού φτάσει στον Πειραιά να μείνει ακόμη μία βδομάδα στην Αστυπάλαια. Οι επιβάτες είχαν να λένε ότι για δύο βδομάδες τρέφονταν μόνο με ψάρια κι ήταν τόσο πολλά, που πάστωσαν αρκετά και πήραν μαζί τους δώρο στους συγγενείς τους στην Αθήνα που θα τους φιλοξενούσαν.

Τώρα η Άννα στριμωγμένη σ' έναν στενό κι άβολο πάγκο, απομονωμένη όπως όλοι μες στη σιωπή από τον εκκωφαντικό θόρυβο των μηχανών και τα υπόκωφα χτυπήματα των κυμάτων στα πλάγια του ξύλινου κύτους που δεν τους επέτρεπαν ν' ανταλλάξουν κουβέντες, ταξίδευε για τη Ρόδο, εκεί που την περίμενε η ξαδέλφη της η Βερονίκη.

Η Βερονίκη είχε ακολουθήσει εδώ και καιρό την αδελφή της και τον άνδρα της, που εργαζόταν σαν τεχνίτης της πέτρας στα μεγάλα κτήρια με τα οποία γέμισε την πόλη απ' άκρη σ' άκρη ο Ιταλός κυβερνήτης, ο Μάριο Λάγκο, κι από τότε που η οικογένεια της αδελφής της πλήθυνε, μετακόμισε σε μια νοικιασμένη κάμαρη κοντά τους. Ήδη δούλευε εδώ και δύο χρόνια στην οικογένεια ενός Ιταλού στρατιωτικού. Όταν της έγγραψε η Άννα, η Βερονίκη της απάντησε με ενθουσιασμό ότι είναι πρόθυμη, με το παραπάνω, να τη φιλοξενήσει για όσο χρειαστεί. Θα την είχε και παρέα, της έγγραψε. Να μην το σκέφτεται καθόλου πως θα ήταν βάρος. Μόλις θα έπιανε δουλειά, με το καλό, θα μοιράζονταν τα έξοδα, αλλά ως τότε να μην το έχει έγνοια. Το συζήτησε με τους γονείς της, όμως αυτοί αντέδρασαν έντονα. Ούτε να της περνά απ' το κεφάλι, τι θα πάει να κάνει μόνη της σ' έναν άγνωστο τόπο; Δεκαεπτά χρονών

ήταν, της είπαν, λες και δεν γνώριζε η ίδια την ηλικία της κι έπρεπε κάθε φορά να της την υπενθυμίζουν. Χωρίς αδελφό, δίχως τον πατέρα της, ποιος άνδρας θα την προστατεύει εκεί πέρα σε ξένο τόπο; Δεν χρειαζόταν έναν άνδρα να την προστατεύει, απάντησε, μπορούσε να το κάνει και μόνη της. Ούτε η Ρόδος βρισκόταν τόσο μακριά, δεν ήταν δα η Αμερική, ούτε καν η Αίγυπτος. Και τι θα κάνει εκεί πέρα; Έφταιγε και η Ευδοξία, πέρα απ' το στραβό της το κεφάλι, απεφάνθη η γιαγιά η Περσεφόνη, που της φούσκωσε τα μυαλά ότι θα μάθει μοδίστρα στην ξακουστή μαντάμ Φλώρα. Η μαντάμ Φλώρα ούτε που θα ασχολιόταν μαζί της, συνέχιζε το τροπάρι η γιαγιά, γιατί ήταν νιάνιαρο κι όσα έμαθε κοντά στην Ευδοξία δεν άξιζαν τίποτα. Δεν είχε ιδέα τι σόι ήταν αυτές οι Φραγκολεβαντίνες, που πριν απ' το όνομά τους βάζουν ένα «μαντάμ» για να φαίνονται σπουδαίες. Έπειτα, για ποιο λόγο να πάει στη Ρόδο, αν ήθελε να ράβει κι εκεί που βρισκόταν μπορούσε να μάθει, συμπλήρωνε η μάνα της. Η Ευδοξία, η μοδίστρα, ήταν μια χαρά, δεν θα χρειαζόταν δα η Άννα να ράψει την αριστοκρατία, ούτε υπήρχε αριστοκρατία στο νησί. Οι γυναίκες των Ιταλών έτσι κι αλλιώς έφερναν τα ρούχα τους από την Ιταλία ή ράβονταν σε δικές τους μοδίστρες όταν ταξίδευαν μέχρι τη Ρόδο, ήταν απίθανο η Άννα να ασχοληθεί μαζί τους σ' ολόκληρη τη ζωή της, τι τα 'θελε λοιπόν τα παραπάνω;

Η Φραγκίσκη δεν πήρε μέρος, δεν της άρεσαν οι εντάσεις, ούτε και καταλάβαινε τι την έπιασε τη μικρή αδελφή της να θέλει να φύγει απ' τον τόπο τους, αλλά δεν διέθετε το θάρρος να της εναντιωθεί. Ύστερα, γιατί έπρεπε απαραίτητα τα πράγματα να πάνε τόσο στραβά όσο τα προέβλεπε η γιαγιά; Ο Ανδρέας, ο σύζυγός της, της είπε ότι η Ρόδος δεν ήταν η άκρη του κόσμου και η περιέργεια ή η ανησυχία ποτέ δεν σκότωσαν κανέναν. Δεν το θεωρούσε κακό να πάει η Άννα στη Ρόδο και η Φραγκίσκη εμπιστευόταν όσα της έλεγε ο Ανδρέας, που με λίγες κουβέντες έβαζε τα πράγματα στη θέση τους και

τότε όλα τής φαίνονταν απλά και φυσικά. Σήκωσε λοιπόν τους ώμους και δεν πήρε μέρος στις συζητήσεις. Όσο για την Περσεφόνη, πάντα συμφωνούσε με τη γνώμη της μητέρας και της γιαγιάς της, όμως ούτως ή άλλως έβρισκε άπρεπο μια κόρη καλής οικογένειας, όπως η δική τους, να φεύγει μόνη και να δουλεύει σε ξένο τόπο. Τι θα 'λεγε ο κόσμος γι' αυτούς; Τι θα έλεγε ο Θεμιστοκλής, ο άνδρας της, και η πεθερά της; Να έμενε στον τόπο τους, μικρή ήταν ακόμη, κάποιος θα βρισκόταν και θα την παντρευόταν, της είπε στο τέλος, χωρίς να το πολυπιστεύει και η ίδια. Η Περσεφόνη ήξερε ότι αυτό δεν θα γινόταν ποτέ, γιατί η μικρότερη αδελφή της δεν είχε ούτε ένα κομματάκι γης για προίκα. Ότι είχε και δεν είχε η οικογένεια ήδη δόθηκαν στην ίδια με τον γάμο της – ότι περίσσεψε, στη Φραγκίσκη. Αυτά άκουγε η Άννα και η απόφασή της να φύγει έγινε πιο ισχυρή από ποτέ. Ήθελε ν' ανοίξει τα φτερά της κι ας έσπαγε τα μούτρα της, να δει και κάτι άλλο πέρα από τα στενά όρια του νησιού της. Ούτε είχε επιθυμία να παντρευτεί, αλλά ακόμη και να ήθελε, γνώριζε ήδη ότι δεν υπήρχαν επιλογές. Αν ποτέ τύχαινε, θα ήταν κανένας κακομοίρης που τον πήραν τα χρόνια, σαν αυτούς τους καραβοτσακισμένους που επέστρεφαν από τα ξένα, το ίδιο φτωχοί όσο έφυγαν, ψάχνοντας μια νεαρή σύζυγο, προσπαθώντας μ' αυτόν τον τρόπο να ξεχάσουν όλες τις ταπεινώσεις που δέχτηκαν στη χώρα όπου πήγαν, η οποία δεν τους δέχτηκε ποτέ σαν πατρίδα, ή κανένας παρακατιανός που κάθε νύφη περιωπής δεν θα καταδεχόταν να ρίξει τη ματιά της πάνω του. Η Άννα ήταν περήφανη για να ζητήσει κάτι, οτιδήποτε πέρα απ' όσα της έδιναν, αλλά κι επίσης πολύ περήφανη για να δεχτεί αυτό που η οικογένεια είχε προκαθορίσει για μοίρα της.

Στην πραγματικότητα ανησυχούσε για το τι θα έκανε σ' έναν μεγάλο τόπο όπως η Ρόδος, χωρίς εφόδια, χωρίς χρήματα και γνωριμίες πέρα από την ξαδέλφη Βερονίκη. Είχε τελειώσει βέβαια το ημιγυμνάσιο και γνώριζε λίγο ράψιμο και

καλά ιταλικά, όχι μόνο απ' το σχολείο, αλλά τα είχε ασκήσει κι από τις συζητήσεις με τη φίλη της την Πία και τα περιοδικά που δανειζόταν κάθε τόσο, αλλά τίποτα απ' αυτά δεν ήταν αρκετό, όταν το καλοσκεφτόταν. Ήταν όμως τόσο αποφασισμένη, που αν δεν τα κατάφερνε με τη μαντάμ Φλώρα, θα έβλεπε στην πορεία τι θα έκανε.

Η Περσεφόνη ένιωθε ότι μπορούσε να δίνει συμβουλές γιατί ήταν κιόλας είκοσι έξι χρονών, παντρεμένη κι είχε δύο παιδιά – όλοι μιλούσαν για τη σοβαρότητα, το πόσο μετρημένη σε όλα ήταν και για τη νοικοκυροσύνη της. Έδινε μεγάλη σημασία στη γνώμη των άλλων κι ήθελε να κάνει καλή εντύπωση πάντα· την καλή εικόνα της ίδιας, του συζύγου και των παιδιών της δεν τη διαπραγματευόταν. Αψεγάδιαστη πάντα, ποτέ δεν έδωσε αφορμή για τίποτα. Η αλήθεια είναι πως ούτε σαν παιδί ένιωσε την παιδική ελευθερία που απολαμβάνουν όλα τα παιδιά. Πάντα η γιαγιά βρισκόταν από δίπλα· όταν πήγαινε να λασκάρει της έσφιγγε το λουρί, κι έτσι περιστρεφόμενη σε απόσταση ασφαλείας απ' τη γιαγιά έμαθε όσα έπρεπε να μάθει. Δεν είχε κανένα λόγο να μη νιώθει ήδη σοφή σ' αυτή την προχωρημένη ηλικία των είκοσι έξι, όπως νόμιζε με την αφέλεια των νιάτων. Η Περσεφόνη δεν είχε αμφιβολίες για τον κόσμο, ούτε για τον εαυτό της, γιατί δεν είχε συμβεί τίποτα ακόμη που να κλονίσει αυτή της τη σιγουριά. Όλα στη ζωή της εξελίχτηκαν όπως ήταν αναμενόμενο και χωρίς δυσκολία.

Τον Θεμιστοκλή, τον άνδρα της, τον παντρεύτηκε στα δεκαοκτώ της. Μπορεί να βιάστηκε, αλλά δεν ήθελε να χάσει αυτόν τον ψηλό, όμορφο νέο που γύρισε στο νησί δάσκαλος διορισμένος και όλες οι υποψήφιες νύφες θα 'νιωθαν τυχερές αν τους έδινε σημασία. Η γιαγιά, η Περσεφόνη, δεν έχασε καιρό. Πριν περάσει χρόνος και πριν προλάβει καμιά άλλη

–η πείρα την είχε διδάξει να μην αφήνει τα πράγματα στην τύχη τους–, τα κανόνισε και τον καπάρωσε για την εγγονή της. Η Περσεφώνη δεν πρόλαβε να καταλάβει αν όντως της άρεσε ο Θεμιστοκλής, ή της άρεσε η εικόνα της συζύγου δασκάλου και υπολόγισε την υπόληψή της που θα ανέβαινε στα ύψη. Στην πραγματικότητα ούτε ο Θεμιστοκλής πρόλαβε να συνειδητοποιήσει αν ήθελε την Περσεφώνη, όμως δεν είχε λόγο να μην τη θέλει, γιατί ήταν όμορφη, από καλή οικογένεια και είχε μία από τις πρώτες προίκες στο νησί, έλεγε και ξανάλεγε η μάνα του, καταλήγοντας ότι καλύτερη δεν θα 'βρισκε. Σίγουρα η μάνα του γνώριζε με ακρίβεια, αφού είχε περάσει απ' το κόσκινό της κάθε πιθανή υποψήφια νύφη πριν αυτός επιστρέψει.

Η μάνα του Θεμιστοκλή αποδείχτηκε σκληρός διαπραγματευτής. Απαίτησε με τρόπο απόλυτο κι αδιαπραγμάτευτο όχι μόνο το σπίτι αλλά και τα δύο μεγάλα κτήματα της οικογένειας για τον γιο της. Όταν ο πατέρας, ο Νικηφόρος, πήγε δειλά να σώσει τουλάχιστον το ένα, μια κι ό,τι θα έμενε στην οικογένεια ήταν ένα οικοπεδάκι που του άφησε ο δικός του πατέρας αφού πέθανε, εκείνη έδειξε αποφασισμένη να χαλάσει τον αρραβώνα του γιου της.

«Γιος είναι στο κάτω κάτω, δεν έχω εγώ την κόρη να βιάζομαι και να κόπτομαι», αποφάνθηκε παίζοντας, σαν τη γάτα με τον ποντικό, με την αγωνία τους, επειδή ένας χαλασμένος αρραβώνας αμέσως υποβίβαζε τη θέση της από νύφη πρώτης σειράς στη δεύτερη – και να μην το 'λεγε, αυτός ήταν ο τρόπος αξιολόγησης, γνωστός σε όλους. Δεν ήθελε πολύ, δύο χαλασμένοι αρραβώνες κι αμέσως υποβίβαζαν το κορίτσι από την πρώτη στην τρίτη θέση, όχι πολύ διαφορετική απ' αυτήν της τρίτης κατά σειράν κόρης, που οι επιλογές της ήταν περιορισμένες και απευθύνονταν σε παρακατιανούς.

Δεν ήταν μόνο η μάνα του Θεμιστοκλή ανένδοτη, αλλά και η γιαγιά: κάποιος που δεν γνώριζε πώς γίνονταν τα πράγματα

στο νησί τους, θα νόμιζε για μια στιγμή ότι συμμαχίσει με τον εχθρό. Είχε αποφασίσει η δική της προίκα να πάει αυτούσια στην εγγονή που 'χε το όνομά της, όπως ήταν το έθιμο. Η ίδια τη διαφύλαξε σαν κόρη οφθαλμού και την έδωσε στην κόρη της – τώρα θα πήγαινε στην εγγονή της, που κι αυτή, αν ήταν τυχερή, θα 'κανε κόρη να την προικίσει με τη σειρά της. Κανείς δεν τα πείραζε αυτά τα πράγματα, κανείς δεν τα τεμάχιζε. Δεν θα μείωνε την αξία του ονόματός της σε καμία περίπτωση, πετσοκόβοντας την προίκα της για να ικανοποιήσει τον ανεπρόκοπο –όπως τον αποκαλούσε από μέσα της– τον γαμπρό της, που δεν αξιώθηκε να κάνει τίποτα για τις κόρες του πέρα απ' όσα βρήκε. Και τώρα το «ονομά της» έπαιρνε δάσκαλο για σύζυγο, μεγάλη τιμή! Δάσκαλος, καθηγητής και γιατρός –όχι απαραίτητα μ' αυτή τη σειρά– ήταν τα καλύτερα επαγγέλματα για σύζυγο που μπορούσε να βρει μια κόρη, αν η οικογένεια βέβαια ήταν διατεθειμένη να τα «πληρώσει». Ήθελε να μπει και στο μάτι κάποιων που ήταν έτοιμοι να την αμφισβητήσουν, όχι από δικό της φταίξιμο αλλά από καθαρό φθόνο, ή επειδή ο γαμπρός της δεν κατάφερε να αυξήσει ό,τι βρήκε απ' τη γυναίκα του.

Κι αν ο Νικηφόρος δεν κατάφερε να αυξήσει την προίκα που έλαβε ώστε να βολέψει και τις άλλες του κόρες, το σπίτι παρέμενε ακόμη ένα από τα καλύτερα, κεντρικό, ευρύχωρο, με τον κήπο του να έχει απ' όλα τα κηπευτικά που χρειάζεται μια οικογένεια να περάσει τον χρόνο της. Τα δύο κτήματα ήταν γεμάτα ελιές, κλήματα, πορτοκαλιές, λεμονιές, τόσο πολλά που ανταλλάσσοντας ή πουλώντας το πλεόνασμα –πάντα είχαν πλεονάσματα– δεν τους έλειπε τίποτα. Όμως και η εγγονή που 'χε το όνομά της της έλαχε η καλύτερη απ' τις τρεις, σκεφτόταν η γιαγιά και καμάρωνε χωρίς να το κρύβει. Σ' αυτό στάθηκε τυχερή, γιατί τούτα τα πράγματα μόνο ο Θεός τα κανονίζει – είχε αποφασίσει εδώ και καιρό ότι η ίδια ήταν καλός άνθρωπος για να την ευνοήσει έτσι ο Παντοδύ-

ναμος. Όμορφη η Περσεφόνη, ψηλή –πήρε και κάτι καλό απ’ τον πατέρα της, το ύψος–, με κυματιστά καστανά μαλλιά που έπεφταν πλούσια στη ράχη της, πράσινα μάτια, νοικοκυρά, αφού από μικρή την είχε εκπαιδεύσει σ’ όλες τις δουλειές του σπιτιού, της είχε μάθει να κάνει οικονομία και πώς να διαχειρίζεται τα πάντα. Ήξερε και λίγο ράφιμο, και πλέξιμο ήξερε και κέντημα, τι άλλο θα μπορούσε να ζητήσει ένας σύζυγος; Όποτε την παρουσίαζε, αν και κανείς δεν χρειαζόταν συστάσεις, όλοι ήξεραν όλους, έλεγε με καμάρι: «Η εγγονή μου, η Περσεφόνη», κι η φωνή της έσταζε μέλι, ενώ όταν γυρνούσε προς τις άλλες δύο, χωρίς καν να τις κοιτά συνέχιζε: «Κι απ’ εδώ η Φραγκίσκη και η Άννα», σαν να μην άξιζε να ασχοληθεί περισσότερο μαζί τους. Καθώς η φωνή της έφτανε στη Φραγκίσκη χαμήλωνε και μέχρι να φτάσει στην Άννα έσβηνε τελείως.

Α! στην Περσεφόνη άξιζε το καλύτερο, ακόμη και γιατρό θα μπορούσε να παντρευτεί, αλλά κάνοντας τους υπολογισμούς της η γιαγιά, κατέληξε ότι δεν υπήρχε κανένας διαθέσιμος για δυο τρία χρόνια, ούτε για τα επόμενα ήταν σίγουρο. Ούτε ήθελε να καθυστερήσει τόσο τον γάμο της αγαπημένης της εγγονής, με αμφίβολα αποτελέσματα. Υπήρχε ο γιος της Ζωής, που σπούδαζε γιατρός στην Αθήνα, αλλά για να τελειώσει ήθελε ακόμη χρόνια. Βέβαια, υπήρχε και ο γιος του γιατρού τού Κωστή, αλλά μια και προερχόταν από σόι γιατρών οι απαιτήσεις θα ήταν δυσβάσταχτες και δεν ήθελε να εμπλακεί σε κάτι τέτοιο μη γίνουν ρεζίλι και ο περίγελος του κόσμου, κι έτσι σε αυτή την περίπτωση έκανε τάχα την αδιάφορη. Οι υπολογισμοί της γιαγιάς ήταν πάντα ακριβείς και είχε τη σοφία, όπως καυχόταν, να μπορεί να προβλέπει τα αποτελέσματα. Μέχρι τότε τής βγήκαν κι έτσι δεν είχε λόγο να αμφιβάλει για τις προγνώσεις της.

Ο Νικηφόρος, πέρα από την πρώτη φορά που μίλησε ώστε να σώσει το ένα κτήμα, περισσότερο για την τιμή των όπλων

και λιγότερο γιατί πίστευε ότι θα γινόταν κάτι τέτοιο, εκ των προτέρων νικημένος και βλέποντας τη βδελυγμία στη ματιά της γυναίκας του, και κυρίως γνωρίζοντας ότι δεν θα μπορούσε να πείσει την πεθερά του, συνθηκολόγησε αμαχητί στα γαμήλια παζάρια με τη συμπεθέρα. Κάθε φορά ήθελε να πιστεύει, για να σώσει την ανδρική του τιμή, ότι η συνθηκολόγηση ήταν προσωρινή, αλλά γνώριζε πως ήταν αδύνατον να τα βάλει με το πεισματωμένο γυναικομάνι του σπιτιού του. Ενωμένες έκαναν το πιο σκληρό πολεμικό μέτωπο κι αυτός ήταν παντελώς ανίσχυρος ακόμη και τη μία να αντιμετωπίσει, πόσω μάλλον εκείνο το τείχος που σχημάτιζε το δίδυμο πείσμα τους. Να τα βάλει με τον διάβολο του φαινόταν πιο εύκολο. Άσε που και η ίδια η μεγάλη του κόρη μπορεί να μην άνοιξε το στόμα της, όμως ήταν σίγουρος ότι μέσα της αποδοκίμαζε τη γνώμη του. Ήξερε τα δικαιώματά της, δασκαλεμένη απ' τη γιαγιά, και στην ανάγκη δεν θ' άφηνε να της τα καταπατήσει κανένας. Πάντα τον φόβιζαν οι γυναίκες που διεκδικούσαν τα δικαιώματά τους. Όταν μια φορά τόλμησε να το ομολογήσει στη γυναίκα του, αυτή το πήρε για αστείο και τον κοίταξε μ' έναν τρόπο σαν να ανακάλυψε ξαφνικά ότι ο σύζυγός της ήταν λιποτάκτης ή κάτι παρόμοιο. Ο κόσμος των γυναικών πάντα τού φαινόταν περίκλειστος, περίπλοκος και λίγο ύπουλος· ένας κόσμος άλυτων μυστηρίων, αντίθετα ο κόσμος των ανδρών ήταν πιο φιλικός, απλός και κατανοητός για τον Νικηφόρο. Προτιμούσε χίλιες φορές να τρέχει στα κτήματά του, να διαβάζει ένα βιβλίο και να ψαρεύει μόνος σ' ένα βραχάκι χαμένος στις σκέψεις του, παρά να ακούει ολημερίς γυναικείες κουβέντες στο σπίτι. Χίλιες φορές, εκεί γαλήνευε.

Ο νεαρός δάσκαλος δεν πήρε μέρος στα παζάρια, άλλωστε ούτε αυτός τα 'βγαζε πέρα με τη δική του μάνα. Στο νησί

του οι γυναίκες είχαν το κουμάντο· αυτών ο λόγος περνούσε, αυτές ήταν οι ισχυρές.

Ο Θεμιστοκλής, μετά τα χρόνια των σπουδών και τη ζωή του στην Αθήνα, είχε αποφασίσει απρόθυμα να επιστρέψει για να τελειώνει μια και καλή με τις επιθυμίες της οικογένειας. Δυσκολεύτηκε να πάρει την απόφαση, γιατί δεν είχε το θάρρος να ταράξει τη σειρά πραγμάτων που επικρατούσε εδώ και γενεές. Του άρεσε η μεγάλη πόλη, η ελευθερία μακριά από την κλειστή κοινωνία του τόπου του και τους κατακτητές, που είχαν απλώσει ένα πυκνό δίκτυο διοίκησης σ' όλα τα νησιά το οποίο τους επέτρεπε να ελέγχουν τα πάντα. Είχε και τη μάνα να του πιπιλά στα γράμματά της το μυαλό ότι γερνούσε αυτή και ο πατέρας του και τον είχαν ανάγκη, και ότι σπούδασε για να δώσει τις γνώσεις του στα παιδιά του νησιού του κι όχι στα ξένα παιδιά, και ότι οι τετρακόσιες λιρέτες μισθός τον μήνα ήταν υπεραρκετά για να κάνει οικογένεια, ακόμη και να βοηθά κι αυτούς αν χρειαζόταν.

Η μάνα του δεν ήταν ούτε σαράντα πέντε, αλλά βιαζόταν να ασκήσει τα δικαιώματα της πεθεράς και να καμαρώσει τον δάσκαλο γιο της εκεί που τους γνώριζαν και τους υπολόγιζαν. Να τον επιδείξει, το πιο σωστό. Δεν ήταν και λίγο να σπουδάσεις γιο εκείνα τα χρόνια, ελάχιστοι τα κατάφερναν.

Η Περσεφόνη ήθελε να πιστεύει ότι ο Θεμιστοκλής δεν γνώριζε τις απαιτήσεις της μάνας του, κι αυτό δεν ήταν μακριά από την πραγματικότητα. Επιθυμούσε πρώτα απ' όλα να τη θέλει για την ίδια, είχε μεγάλη εμπιστοσύνη στον εαυτό της και η αξιοπρέπειά της δεν θα καταδεχόταν τίποτα λιγότερο. Ο Θεμιστοκλής, μια και δεν ήταν ερωτευμένος, καλά καλά δεν είχε προλάβει να τη δει, δεν έδωσε σημασία στα σουρτα φέρτα και στις κουβέντες εκείνων των ημερών, είχε πειστεί ότι κι αυτό ήταν μέρος μιας περίπλοκης κι άγνωστης προγαμιαίας διαδικασίας, όπως και όλα τα άλλα που θα ακολουθούσαν. Έτσι γινόταν στα μέρη τους και δεν θα 'ταν αυτός

που θα τα άλλαζε, ακόμη κι αν είχε αντίθετη γνώμη, ακόμη κι αν αδιαφορούσε – το πιο σωστό. Ήταν αποφασισμένος να τα δεχτεί όλα στωικά.

Ο Θεμιστοκλής τότε ήταν είκοσι επτά χρονών, είχε σπουδάσει στην Αθήνα, πρόλαβε να διδάξει σε δημοτικά σχολεία στον Πειραιά και στον Κολωνό κι όταν πια έκρινε ότι δεν μπορούσε να το αναβάλει κι άλλο, αποφάσισε πως ήταν καιρός να επιστρέψει. Απρόθυμα, είναι η αλήθεια, γιατί η ζωή εκεί του άρεσε, αλλά καταλάβαινε ότι δεν γινόταν να αναβάλλει την επιστροφή του επ' αόριστον. Η Αθήνα του έδωσε μια ελευθερία που δεν είχε ξαναβιώσει στο ιταλοκρατούμενο νησί του και στους ασφυκτικούς περιορισμούς της μικρής κοινωνίας όπου μεγάλωσε. Μπορούσε να συζητά τα θέματα που τον ενδιέφεραν, να αγοράζει βιβλία από του «Ελευθερουδάκη» κι από τους πλανόδιους πωλητές γύρω απ' το πανεπιστήμιο, να περιφέρεται στους δρόμους του κέντρου θαυμάζοντας τα επιβλητικά δημόσια κτήρια κι είχε γνωρίσει το νέο θαύμα, τον κινηματογράφο.

Ο επαναπατρισμός είχε όμως και τις αντικειμενικές δυσκολίες του πέρα από τη δική του απροθυμία. Χρειάστηκε να πάει κάμποσες φορές στο Ιταλικό Προξενείο στον Πειραιά για την απαραίτητη άδεια.

Οι Ιταλοί δεν έδιναν εύκολα άδειες και δεν ήταν λίγες οι φορές που τους γυρνούσαν τα μπρος πίσω. Να φτάνουν έξω απ' το νησί τους και να μην τους επιτρέπεται να βγουν στη στεριά, μόνο να προσπαθούν να διακρίνουν τους δικούς τους ανάμεσα στο πλήθος στην προκουμαία, που μάταια ήρθαν να τους υποδεχτούν. Να βλέπουν το σπίτι τους από μακριά και να φαντάζονται μονάχα τα φαγητά για το καλωσόρισμα στο γιορτινά στρωμένο τραπέζι.

Ο Πειραιάς είναι γεμάτος νησιώτες που περιμένουν τον κύριο Ρίτσι του Ιταλικού Προξενείου να δεήσει να τους δώσει την

ποθητή άδεια. Χωρίς αυτήν το διαβατήριο είναι άχρηστο έγγραφο. Ο κύριος Ρίτσι με κάθε ευκαιρία τούς τονίζει πως είναι οι τυχεροί υπήκοοι του Βασιλείου της Ιταλίας και όχι Έλληνες – αυτοί πρέπει να κάνουν ότι το αποδέχονται, αν δεν θέλουν να εξοριστούν για πάντα από το νησί και την οικογένειά τους.

Αν έχουν εμπλακεί σε διαμαρτυρίες κι αγώνες εναντίον τους, που εκείνα τα χρόνια στην Αθήνα είναι όλο και πιο συχνόι, μια και η σκληρότητα του Ιταλού διοικητή, που εδρεύει στη Ρόδο, δεν έχει αφήσει πολλά περιθώρια για την ανεξαρτησία που τους υποσχέθηκαν πριν από χρόνια, δεν έχουν καμία ελπίδα να πάρουν την απαραίτητη άδεια. Οι μάνες και οι σύζυγοι πηγαινούν και περιμένουν κάθε φορά που καταπλέει το πλοίο της γραμμής, μήπως τους δουν ανάμεσα στους επιβάτες που ξεφορτώνουν οι λάντζες στη μικρή αποβάθρα, αλλά δεν είναι πάντα όλες τυχερές. Ωστόσο οι διαμαρτυρίες του μαζί με άλλους αγανακτισμένους Δωδεκανήσιους για την ιταλική κατοχή της Δωδεκανήσου δεν έγιναν γνωστές στον κύριο Ρίτσι και στους σπιούνους του, ούτε ότι από νωρίς ακόμη είχε γραφτεί στη Δωδεκανησιακή Νεολαία, κι έτσι ο Θεμιστοκλής πήρε τελικά το πάσο για να επιστρέψει στο νησί του. Για να ασκήσει όμως την άδεια του δασκάλου χρειάστηκε να φοιτήσει και στο «Magistrale» στη Ρόδο, ώστε να μπορεί να διδάξει και την ιταλική γλώσσα, όπως ήταν ο νόμος στα ιταλοκρατούμενα νησιά.

Ο γάμος της Περσεφόνης με τον Θεμιστοκλή έγινε όπως έπρεπε να γίνει. Η γιαγιά που έκανε κουμάντο κι ήθελε να τον συζητάνε στο νησί για χρόνια, το κατάφερε. Η οικογένεια τα έδωσε όλα, λες και δεν υπήρχαν ακόμη δύο κόρες να παντρέψουν. Έβαψαν το σπίτι μέσα κι έξω, στο οποίο από τον καιρό του γάμου της Δωροθέας μόνο μπαλώματα έκανε τσάτρα πάτρα ο Νικηφόρος, στόλισαν τα εργόχειρα της νύμφης, τα κεντητά τραπεζομάντιλα και τα σεντόνια από βαμβάκι Ανατολής, της καλύτερης ποιότητας, όλα με το μονόγραμμά της, σε κοινή θέα, ξεχορτάριασαν τα βρούα ανάμεσα

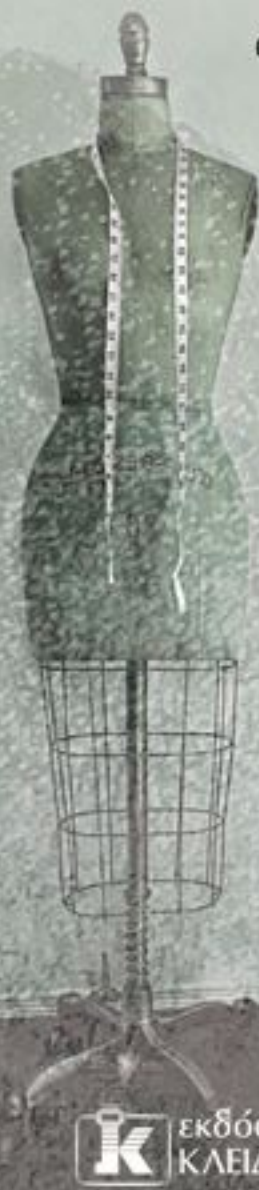
Ιταλική κατοχή Δωδεκανήσων, 1937.

Τη διοίκηση αναλαμβάνει ο Τσέζαρε Μαρία Ντε Βέκι, ο σκληρότερος από την τετρανδρία του φασισμού στην Ιταλία. Η δεκαεπτάχρονη Άννα φεύγει απ' το μικρό νησί της για τη Ρόδο, με σκοπό να δουλέψει δίπλα στη διάσημη Φραγκολεβαντίνα μοδίστρα της εποχής, τη μαντάμ Φλώρα. Θέλει με κάθε τρόπο να απαλλαγεί από τα δεσμά του τύπου της, την αυστηρή επιτήρηση της γιαγιάς της και τη μοίρα που την περιμένει.

Η ανάδειξη της Άννας ως καλύτερης μοδίστρας στα πιο ακριβά σαλόνια θα επισκιαστεί από τον παράνομο έρωτά της με τον Ιταλό μηχανικό Αλεσάντρο Κιοράντο.

Μετά τη σύλληψη του Αλεσάντρο, η Άννα βιώνει την ταπείνωση από την τοπική κοινωνία και οδηγείται σ' έναν συμβατικό γάμο. Στα χρόνια που περνούν τον θεωρεί νεκρό, όμως η μοίρα έχει άλλα σχέδια...

***Η βαθιά τους αγάπη θα ξεχαστεί από όλους
αλλά ποτέ από τους ίδιους.***

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ

www.klidarithmos.gr

ISBN 978-960-461-963-4

9 789604 619634